

Salonul Literar

Director: AL. T. STAMATIAD.

ABONAMENTUL:
Pe un an ... .. 100 Lei.

Apare odată pe lună.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Strada Ioan Calvin Nr. 4, etajul I.

DIN «NEGURI ALBE»

de A. COTRUȘ

CUM STAU GÂNDIND ...

Cum stau gândind că toate-s înzadar,
Nimicnicie,
Sub urzirile-ți obscure,
Mă tulbur făr' să vreau,
Tresar,
Ca pinul sub întâia lovitură de secure! ...

VIAȚĂ, PORT FEERIC ...

Viață, port feeric,
Din rada ta pustie
Rând pe rând,
Vrând-nevrând,
Pleca-vom singuri, goi, săraci spre vecinicie,
Pe nevăzute nave de'ntuneric ...

DUMINECĂ

Răsăritul: blond, fantastic faur
Imbracă'n aur
Biserica cu turlă și cu ziduri albe ...

Eu trec pe-o cărărie printre troscoțel și nalbe
Și printre tineri pruni în floare ...
Trup al meu și suflet de Duminecă,
Unde sunteți voi?! ...
Mai învia veți oare?! ...

DOAMNE, SUNT SĂTUL DE-A CĂUTA ...

Doamne, sunt sătul de-a căuta 'nzadar, neconținut ...
Doamne, nu mai pot să sufăr și să lupt ...
În fața ta zdrobit,
Iată îți întind toiagul rupt
Al drumului fără 'nceput și fără de sfârșit! ...

COPILĂRIA

În zăpușala grea
Cântă-un cocoș departe undeva ...
Un glas de clopot se aude-abia abia,
Parc'ar veni de dincolo de viață ...

Ceva în mine se fărâcă și îngheață ...

M'opresc pe deal și parc' aștept din alte vremi pe cineva,
Iar dangătul ce se aude-abia abia,
Parcă tângue prelung copilăria mea ...

Presă și limba literară

de E. Lovinescu.

Atitudinea dușmănoasă a scriitorilor și a criticilor față de limba întrebuițată de presă este, în deobște, cunoscută.

Campanii vechi, care pornesc de la începuturile lui Maiorescu și se adâncesc chiar și mai departe, au stabilit o adevărată antinomie între presă și literatură, privită astăzi ca indiscutabilă nu numai de scriitorii tradiționaliști ci chiar și de opinia publică indiferentă în genere față de orice concepție estetică. Prin abuzul neologismului presa strică limba literară; ea isgonește vechile cuvinte autentice pentru a face loc tuturor barbarismelor; în cincizeci de ani, ea ne-a deformat caracterul tradițional al limbii ...

*

Împotriva acestor teorii obișnuite și a acestor dușmănii întreținute de toate curentele reacționare ce stăpânesc cultura română de trei sferturi de veac, m'am ridicat în volumul II al *Istoriei civilizației române moderne* (intitulat: *Forțele reacționare*), arătând importanța presei în procesul de formație a limbii literare. Prin însăși noutatea ei aparent paradoxală, afirmația era expusă la interpretare și, deci, la deformare. Comentariul a și sosit din mai multe părți. În articolele atât de minuțioase, dar lipsite de vederea totalului, ale d-lui Ioan C. Filitti asupra volumelor mele (din *Convorbiri literare*, n-o 1 și 2 din 1925), acest istoric de altfel scrupulos, îmi și deformează gândul, scriind: „În sfârșit, pașoptismul muntean al d-lui Lovinescu se mai vădește și prin dorința de a înlocui în limbă, prin importățiuni franco-latine, cuvintele întrebuițate de veacuri; *d-sa recomandă ca model limba presei de azi.*” — Cum n'am recomandat niciodată ca „model” limba presei, și cum chestiunea depășește cadrul unei lucrări științifice, și interesează, în primul rând, presa, cred că poate fi reluată, de altfel în linii sumare, și în paginile acestei reviste.

*

În *Istoria civilizației române moderne* am arătat că în procesul de formație a limbii literare au dominat două principii reacționare: *al arhaizării și al țărănizării*

limbii. Calitatea literară a unei limbi este și azi judecată după lipsa de neologisme. Nu e vorba de conservarea elementelor slavo-turco-ungaro-fanariote intrate în chip irevocabil în țesătura intimă a limbii, ci de arhaisme cu întrebuințare locală sau parțială. În mod voit și sistematic, scriitorii noștri au pus în circulație literară o serie de cuvinte inestetice și inutile scoase de prin ceasloave sau cu întrebuințare specială. A fixa idealul unei limbi în trecut, înseamnă a-i stăvili procesul natural. Inutil deslănțuită împotriva formelor și instituțiilor sociale, reacțiunea a avut un succes mult mai mare în problema limbii literare; ea a reușit să împlante în conștiința scriitorilor prejudecata unei limbi formate nu după necesitățile noționale și estetice ale momentului, ci după nevoile morale și materiale ale strămoșilor. — O altă prejudecată reacționară a voit să ne limiteze limba la fondul său rustic, ca și cum limba lui Coșbuc sau Creangă ar reflecta ultimele posibilități de expresie a sensibilității românești; dincolo de idealitatea acestor mari scriitori, există însă o sensibilitate contemporană, bogată în nuanțe, pe care n-o poate tălmăci o limbă rurală. A căuta numai în popor elementele expresiei intelectualității noastre este, așa dar, tot atât de absurd ca și a fixa idealul limbii românești în trecut.

*

Împotriva acestor concepții reacționare se îndreaptă *Istoria civilizației române*, pornind din afirmarea necesității de a ne forma o limbă potrivită nevoilor contemporane și în sensul dezvoltării noastre istorice. Nesprijinită de curente literare și de scriitori în genere, această limbă este, totuși, pe cale de a se realiza și prin fatalitatea revoluției sociale și, în parte, cu ajutorul presei. Cunoaștem toate învinuirile ce se aduc presei sub raportul formației limbii literare și le primim pentru a nu le mai discuta. Problema se pune însă altfel; noi nu vedem în ziarist pe făuritorul limbii literare și în presă un „model” de limbă, — după cum îmi atribue cu un ironic laconism d. Ioan C. Filitti, minuțiosul critic. Presa nu reprezintă decât un punct de plecare a limbii literare și prin simțul realității și al necesității imediate, ziaristul e un premergător al scriitorului și, deci, al viitoareii limbi literare. Prin însăși nevoea meseriei sale, care îi cere actualitatea expresiei, ziaristul e silit să întrebuințeze un material lingvistic viu și orășenesc, pe care prin forța de difuziune a presei îl răspândește în masele cele mai adânci ale poporului. Convenim că acest material e încă brut și nu-i întrebuințat decât după principiul necesității; pentru a deveni literar mai rămâne să i se aplice și principiul estetic: este opera pe care o îndeplinește scriitorul, — căci o limbă literară nu poate fi dominată de idealuri arhaice sau de clasă socială ci de sensul evoluției călăuzit de principiul necesității și al frumosului. Acțiunea estetică a scriitorului trebuie

să se desvolte însă într'un material viu, circulant, în creațiunea căruia rolul presei e din cele mai însemnate.

E. Lovinescu.

Equinox de toamnă

Ascultă doamnă . . .

E glasul equinoxului de toamnă
Ce aiurează 'n vârful unui plop
Strident,
Dar înțelept ca un Esop! . . .

În locul veveriței de-astă vară
Pe care pădurarul vrea s'o 'mpuște
Fiind-că 'ncercase să te muște,
Pe-aceiași cracă, stă acum o cioară.

E simbolul idilelor defuncte —
Idilele de vară:

La munte

Sau la mare . . . .

Un scriitor și-o cititoare,

O strângere de mână,

Un „Ah! . . .”

O sărutare

Și 'n urmă, puncte, puncte, puncte! . . .

E tot ce-a mai rămas din noi —
Din păpădia

Iubirei noastre scurte de-astă vară:

Un plop pe malul Oltului,

O cioară

Și-un glas ce pastîșează Veșnicia! . . .

Ascultă-l încă-odată doamnă:

E glasul equinoxului de toamnă!

ION MINULESCU

ȚINTA INSTITUȚILOR POLITICE

Mie mi se pare că lumea trebuie să fie un câmp nemărginit de acțiune, făcut de creator ca să perfecționeze caracterul omului. Instituțiile politice au valoare numai când ne dezvoltă și ne îmbunătățește natura. Bogăția și puterea sunt considerații de-a doua mână și sunt departe de a constitui mărimea reală a Statului.

Mi-e rușine pentru omenire când mă gândesc că interesul e singurul lucru care leagă pe cetățeni de patria lor, că temelia pactului social și ținta lui e strângerea de bogății. Aș dori să văd patriotismul ridicat la înălțimea unui principiu moral, să nu mai aibă de rădăcină lăcomia bunurilor curat materiale. Aș vrea ca guvernămintele să și propuie mai presus de orice, să lumineze spiritele și să ridice inimile.

CHANNING

Psalmistul

Domnului AL. LAPEDATU

O, vremuri fericite când Profetul
Vorbă cu Domnul său, era 'ndrumat,
Bătătoria poteci spre Nazaretul
Chemării, rătăcia, era certat!

Cuvântul lui putea să fie pară
Și trăznete, și foamea s'aducă;
Și din privirea-i numai să răsară
A binelui și-a răului nălucă.

Nălța 'mpotrivă-i blestemele, ura
Și îi cădeau pe uliți la picioare,
— Când îi strâmba, asprimea vorbeii, gura —
Bătrâni uscați, sălbatice fecioare.

Odihna lui târzie, în cămara
Întunecoasă, tainică, săracă,
Venia ca după o iarnă primăvara, —
Îl înfloria, în liniștea posacă.

Visa cu drag, să fie cea din urmă
Odihnă pământescă, o răsplată;
Flămând de lutul său, de-un somn de turmă,
Cu sufletul mireasmă spulberată.

O, vremuri duse pentru totdeauna!
Ce mi-se cere azi? de către cine?
De ce desprind și-aduc la buze luna?
De ce pământu 'ntreg în mîni l-aș ține?

Azi Dumnezeu e risipit în toată
Făptura peritoare, e'n țărână,
E în cenușa stearpă și din gloată
Prin gura celui mai de rînd îngîună.

Nu-l caută 'n mine nimeni. Și solia
Zadarnic mă îndeamnă, mă frământă,
Când oamenii 'mi furară veșnicia
Și în deșert mi-aud cântarea sfîntă.

Zadarnic sunt oceanul țării mele
De fierberi, amintiri și năzuințe,
Privesc în mine țărmi, limanuri, stele
Și plîng nepovestite suferințe.

Oceanul în zadar ridică norii,
Părinții încrezutele isvoare;
Copiii se socot născocitorii
Și început de viață viitoare.

În graiul meu bogat de cugetare,
Neprevăzut, podoabe și simțire,
Se învesmîntă mii cu 'ngînsare,
Călăuzesc bătrîna omenire.

Să vină dar odihna mai de grabă,
Ca să 'ncezeze 'n sufletul meu cîntul
Neascultat, rostit cu voce slabă,
Și fie 'mi rece și tihnit pământul.

V. DEMETRIUS

EMIL ISAC

Istoria literaturilor străine cunoaște cazuri când scriitori de mare talent, izbiți crunt de jandarmii critice, s'au retras măhniți din arena literelor și au tăcut, într-o ursuză și neclintită încăpăținare, până la moarte.

Emil Isac n'a fost din aluatul acestora.

Primit în literatura noastră cu huiduieli și batjocură, Emil Isac nu s'a intimidat și nu s'a retras, înfrînt, în peștera tăcerii pentru totdeauna. Intrat în luptă, a înțeles să lupte. Și oțelul rezistenței lui a înfrînt furia protivnicilor. Violent ca un colonizator care-și apară cu ultima energie bunurile, Emil Isac a răspuns loviturilor cu lovituri, simpatiilor cu simpatie. A fost blînd cu cei blânzi, rău cu cei răi, nedrept cu cei nedrepti.

N'a lăsat nici o izbitură fără răspuns și condeiul nu i-a tremurat nicidecum de lașitate. Pentru că să-și rădă de critici și-a bătut joc, de multeori, de ceea ce iubea mai adînc.

Luptele și anii i-au făcut scrisul tot mai sincer și mai curat... Și mi-au schimbat indiferența în iubire...

Unii dintre cei ce îl detestau, fără să-l fi citit vreodată, citindu-l au început să-și schimbe părerile.

O seamă de poeme ale lui au început să uimească...

Și, împotriva tuturor hulelor, talentul lui Emil Isac, în anii din ajunul războiului mondial, repurta primele biruințe. În timpul războiului popoarelor activitatea lui Emil Isac a fost curajoasă și rodnică. «Gazeta Transilvaniei» din Brașov și «Românul» din Arad, au publicat articole îndrăznețe de acest scriitor.

Dar nu s'a mulțumit cu atât. A voit să-l combată pe dușmanul nostru de veacuri la el acasă: în ziarul budapestan «A Világ» (Lumea) Emil Isac — stăpîn desăvârșit pe tainele limbei maghiare — a publicat o seamă de puternice articole în cari se ridică violent împotriva politicianismului maghiar.

Astăzi nimeni nu-i mai contestă talentul.

Elegantul volum de poeme în proză, publicat după războiu, a fost primit cu elogii de critica noastră literară.

Multe din minunatele-i poeme în proză au fost traduse în limbi străine.

În zilele acestea vor ieși de sub tipar în «Biblioteca Semănătorul» din Arad, două noi volume de Emil Isac: «Cartea unui om» și «Notițele mele», mărturii ale unui puternic talent.

C.

AL. T. STAMATIAD
DIN TRĂMBIȚE DE AUR

POEZII

Ediția III-a

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI - Prețul 10 lei.

LETTRE

— D. ANGHEL —

*Tout est resté ainsi qu'à l'heure du départ . . .
Ces quinze jours derniers je n'ai touché à rien . . .
Au coin d'une table un gant, jeté là au hasard,
Garde jalousement la forme de ta main . . .*

*Et voici l'éventail et le miroir si tendre!
Amie la plus chère des femmes, ô Psyché,
Toi seule, ses divins secrets les sais surprendre
Au garde impitoyable des portes qu'est la clé.*

*Et puis . . . il y a l'odeur des fleurs qui flotte encor . . .
Deux roses dans une coupe s'attardent à mourir.
Dans le cristal pâli leur âme au soir s'endort . . .
S'avoient mes regrets d'un double souvenir.*

*Ainsi est la maison . . . Et celui qui l'écrit
S'attriste et ne sait plus . . . Son âme désolée
Sembla mourir un soir pour toi et puis revit
Dans un corps rabougri de gardien de musée . . .*

ADOLPHE CLARNET

L'OUBLI

— AL. T. STAMATIAD —

*Ravis par les mêmes rêves, qui passent toutes bornes,
Au matin de la vie, pris du même enchantement,
Nous nous sommes rencontrés, ma bien-aimée!
Ce fut un tressaillement sauvage, fou;
Nos sensations étaient de feu, l'amour fulgurait
Comme un orage, en nos regards.*

*Nous nous sommes conquis, mais aujourd'hui un monde nous sépare,
La nuit tombe sur nos âmes, nous sommes toujours plus loin
De ce que nous avons rêvé;
Nos joues ont pâli et nos lèvres sont muettes,
Nos pas faibles, incertains, nos regards perdus
Dans le vide, dans les ténèbres.*

*Que d'années, que de rêves, que de serments
Ont passé comme le vent! Aujourd'hui je ne vois que tombeau
A l'horizon du souvenir,
Et la pensée me glace que tout ne fut que mensonge,
Que nous avons torturé l'amour, que nous avons secoué
La couronne de fleurs de la jeunesse.*

*L'oubli — comme une plaie, je voudrais qu'il s'étende,
Qu'il croisse d'instant en instant, qu'il couvre
Le passé, qu'il le détruise;
Qu'il ne reste pas un sourire du prime enchantement,
Qu'il ne reste pas une note du splendide cantique,
Et que périsse le souvenir!*

LÉO BACHELIN

Două, trei raze de soare te mângâie și te fac
să uiți o săptămână de ploaie; aceasta e istoria
întreagă a vieții cu bucuriile ei care te fac să
uiți așa de lesne greutățile ce ai încercat.

ABATELE PERREYRE

Sărutarea lui Antistene

Acum zece milioane de secole, într'unul de sistemele solare din nebuloasa Andromedei, horeă un astru stins dar plin de orgoliu. Eră mica planetă Sositerra, în totul asemănătoare pământului nostru de acum.

A fost de mult și s'a fărâmat, dar chiar dacă ar mai fi tot nu s'ar zări.

O omenire isbitor aceiaș își poleia egocentrismul cu lutul aceloraș microscopice iluzii. Se ridicau la imperceptibile distanțe prin atmosfera lor și apoi cu aceiaș glorie de infuzorii se declarau cuceritori ai întregului spațiu. Își măsurau firul de pulbere de care aderau și pe care trăiau — ori își scotoceau prin sărăcia ungherelor lor și se îngâmfau extaziați de atotputernicia științei lor.

*

Pe atunci spiritul rătăcitor al lui Antistene, cutreeră câmpul stelar al Andromedei. Se oprise o jumătate de veac pe globul Sositaterrei, dar oamenii îl disprețuiră desăvârșit. Cu trufia lor intelectualistă nu-i făcură loc nici măcar într'un tratat de istoria filozofiei.

Aci era deci mult de făcut.

Rătăcind, după moarte, prin întinderile nebulozei, Antistene își făuri un plan măreț, — măreț ca și gândirea lui. Se'ntoarse înspre Sositerra după câteva secole. Dorința lui de reformă și dragostea lui pentru oamenii Sositaterrei crescuseră tot cât și trufașul lor intelectualism.

Spiritul lui Antistene coborî ca un vânt magnetic din depărtările telescopice. Trecu într'o goană circulară pe deasupra planetei și-o cuprinse într'o lungă aspirare de sărut. Apoi răsând se depărtă cu iuțeala luminei.

Nimeni nu știu de sărutarea lui Antistene — nici de vântul misterios ce se abătuse în calea planetei. El nu rupse arbori, nici nu ridică talazuri. Nu umflă pânzele corăbiilor nici nu prăbuși avioanele. Nu fremătă prin frunze și nu mișcă nici fulgul de păpădie, imobil în aerul cald.

Fu numai un vântișor eterat, de uitare. Sub unda lui, oamenii respirară puțin mai adânc odată și ațipiră subit într'un somn de-o jumătate de clipă — apoi se deșteptară fără să-și fi dat seama.

Antistene absorbise în sărutarea sa un singur lucru: litera. O furase din toate mințile; îi furase înțelesul și întrebuintarea, îi furase numele, rostul și toată amintirea despre ea. Nimeni n'o mai recunoștea — nimeni n'o mai doria, — nimeni nu mai știă că a cunoscut-o și nici că a dorit-o.

*

Din clipa următoare miile de tipografi de pe scoarța planetei rămaseră aiuriți, în fața căsuțelor de litere și cu ochii holbați la manuscrise. Niciunul nu mai

știa ce are de făcut. Niciunul nu-și putea da seamă ce a făcut pân'atunci.

Ca niște visători care văd că au fugărit fantome, patronii tipografi crezură că li s'a luat o pânză de pe ochi: întreprinderea lor de până atunci li se revelă ca absurdă și stupidă. Priviră nedumeriți la vrafurile de cărți tipărite și li se păru că erau eșite dintr'o muncă de somnambul.

Cumpărătorii de cărți se treziră că nu mai știau ce-i atrăsese în librărie și nici ce căutau răsfoind filele mânăjite cu trăsături inutile. Cetitorii prin biblioteci se 'ntrebară înfricoșați de ce și-au pierdut atâtea ore în umbra rafturilor.

Istoricii, întorcându-și ochelarii pe toate părțile se 'ntrebară ce înseamnă vorba „document” și pe ce probe și-au sprijinit afirmările lor.

Actorii făcură fiasco în seara aceea, căci sufleurul n'avea ce să le sufle.

În școală copiii rămaseră cu ochii mari, adânciți în ceața care le acoperise abecedarele iar învățătorii, ca amețiți, cu degetul în sus, în fața copiilor, își pierdură șirul și-l căutară zadarnic.

Poșta adună munți de scrisori, trimise înainte de sărutul lui Antistene, și nimeni nu mai știu unde să le ducă.

În birouri registrele, în bănci devizele și polițele, la tribunale dosarele amuțiră pentru totdeauna.

Nu mai exista nici „starea civilă”, nici creditori, nici procese — iar la regimente nu se mai făcu apelul. Socotelile se încurcă și legile se confundară.

Trenurile nu se mai ciocniră pentru că nu mai existau ghiduri iar veștile își pierdură aripele și 'ncepură a se târî oarbe și schimonosite ca niște cârțițe.

Chiar muzica marilor maeștri, chiar muzica mai răsună câțva timp, ca un ecou dintr'o veche deprindere dar curând deveni confuză, șovăi și se stinse într'un geamăt lung și dureros — redevenind sunet de tam-tam.

Dela biblie la carta de joc și dela la poezia avântată, la motorul electric, totul dispăru cu 'nctul în uitare, totul se pulveriză sub lovitura de cremene a ignoranței.

Numai semnele răbojului mai dăinuiau căci din ele se născuse litera pe lumea aceea, dar ele erau numai semne.

Și din semnele răbojului putea să renască iar litera.

Și Antistene fu nemulțumit.

— „Litera e semn și tot ce e semn e sămânță de literă.”

Și reveni Antistene și într'o nouă sărutare, în goana ocolului planetei aspiră „înțelegerea semnelor”.

Statuele rămaseră simple blocuri bizare de piatră ori de bronz. Picturile din muzee rămaseră pânze îmbăcșite cu pete colorate. Nimeni nu mai înțelese răbojul, dar nici graiul și nici gestul.

De atunci omenirea din planeta Sositerra lătră secole deardând prin păduri și peșteri. Și n'a mai știut-o nimeni căci n'a rămas nimic scris de atunci.

Pe urmă, abia târziu, pe vremea lui Socrate a trecut Antistene și pe pământul nostru.

Iar voi, frați pământeni, gloriificați-l și propovăduiți-i ura împotriva cărții și a științei, dacă vă temeți de arzătoarea lui sărutare.

Eugeniu Sperantia

STRIGOIUL

— CH. BAUDELAIRE —

*Ca un înger cu ochiul sălbatic
Voiu reveni în alcovul tău
Și mă voiu strecura lângă tine
Odată cu umbrele nopții;*

*Și-ți voiu da — o, bruna mea!
Sărutări reci ca luna
Și te voiu mângâia ca șarpele
Care se târește în jurul unei gropi.*

*Când palida dimineată va răsări,
Tu vei găsi locul meu gol
Și rece până va sosi seara.*

*Cum alții domnesc prin duioșie
Pe vieața și pe tinerețea ta,
Eu, vreau să domnesc prin spaimă!*

AL. T. STAMATIAD

SONET

*Nu-ți amintești din clipele trecute
Nimic, nimic? e totul o poveste?
Un suvenir, un vis nu-ți dă de veste
Iubirea noastră, cele petrecute?*

*Nu cred, o licărire tot mai este...
Și inimă și minte dacă-s mute,
Te du, desigur ele-au fost vândute, —
Sunt daruri sfinte, nu se vând aceste!*

*Și noaptea mi se-așterne peste pleoape,
Ai răs de tot, de clipele senine,
Părerii de rău azi vor să mă îngroape,*

*Și-acum nu mi-au rămas decât suspine.
Uitare te aștept, te văd aproape...
Tu m'ai perdut, dar te-ai perdut pe tine.*

AL. T. STAMATIAD

Pentru „Mișcarea Literară“

D. I. Vinea în „Mișcarea Literară“ din 5 Aprilie, prin pana d. Froim Ițic Aderca, face: Puțină istorie literară: „In 1912 am scos cu Marcel Iancu și Tristan Tzara revista „Simbolul“ care a apărut timp de două luni (4 numere). Tonalitatea revistei se vedea din titlu. Au publicat în „Simbolul“ — pe vremea aceea destul de neștiuți de public — Ion Minulescu, versuri; Claudia Millian, o poezie în proză; Theodor C. Solacolu, poezie în proză; A. Maniu, câte-va din figurile de ceară.“

Cu toate că de-atunci a curs atâta apă pe gârlă, să-mi fie permis a completa puțină istorie literară a d. I. Vinea.

Suntem în 1912, acum 13 ani, când doi tineri, cu șapca de liceu, d-nii I. Iovanaki (= I. Vinea) și S. Samyro (= Tristan Tzara) mă opresc în fața Ateneului din București, rugându-mă să colaborez la revista „Icoana“, care va apare!

— Revista „Icoana“? Atunci v'ați adresat greșit! Adresați-vă revistei „Semănătorul!“.

— Dar cum doriți s'o numim?

— Numiți-o „Simbolul!“.

Tinerii primesc și primul număr al revistei „Simbolul“ cu data de 25 Octombrie 1912, se deschide cu poezia Templul lubirei a subsemnatului!

Intr'adevăr tonalitatea revistei se vedea din titlu, vorba d. Iovanaki!

Dar iată și numele principalilor colaboratori din cele patru numere în ordinea sumarului: Al. T. Stamatiad, Emil Isac, Șeban Bascovici, Al. Vițianu, Al. Macedonski, N. Davidescu, Adrian Maniu, Th. C. Solacolu, Const. T. Stoika, Claudia Millian, E. Ștefănescu-Est, Ion Minulescu.

Deci tinerii I. Iovanaki (= I. Vinea) și S. Samyro (= Tristan Tzara), pe atunci elevi de liceu, întâiul de 18 ani, al doilea de 17 ani, inexistenți ca nume literar, scot revista Icoana = Simbolul ca să-i lanseze și să-i facă prea știuți de public — vorba d. I. Iovanaki: pe vremea aceea erau destul de neștiuți de public — pe Ion Minulescu care își publicase strălucitul volum de poeme: Romane pentru mai târziu în 1908, și pe Claudia Millian, Theodor C. Solacolu și Adrian Maniu, cari — câte și trei — aveau o activitate literară de câțiva ani!

Și într'adevăr d. I. Iovanaki, împreună cu tovarășul d-sale d. S. Samyro, a revoluționat literatura română, uitând, bine in-

teles, să amintească, prin pana d. Froim Ițic Aderca, că înaintea revistei Icoana = Simbolul au mai apărut următoarele reviste:

Viața Nouă a lui O. Densusianu — 1906

Revista Celor Pătri a lui I. Minulescu — 1908

Viața Socială a lui N. D. Cocea — 1910

Versuri (și Proză) a lui I. M. Rașcu — 1911

Farul a lui O. Densusianu — 1912 Februarie

Insula a lui I. Minulescu — 1912 Martie

având de colaboratori, între alții, și pe colaboratorii celor patru numere din „Simbolul“.

Dar d. I. Iovanaki nu se mulțumește că revoluționat literatura română în 1912, ci continuă s'o revoluționeze și astăzi sub adevăratul d-sale nume de I. Vinea:

PASĂREA MAIASTRĂ

Iul C. Brâncuș

Duhul e în minți — și pe pământ umbră
Ochii noștri trag stelele în gări
Miresmele au spălat șgometele —
cu vieți ne pipăe câmpia —
mătasea mării pașilor se dăruie —
Vântuie vremea în ramuri greu încercate
vestile simte-le coapte cad pretutendeni în noapte
Sorii mâinilor talere i-am întins
Pe mormintele nedeschise împinși
ne purtăm fântânile de sânge
Să'nălțăm vrem iar turnul lui Babel
din năzuinți cuib cuvântului dela început să boltim
Ca în fața unui cântec mare
pasărea setii fulg de flacără
răstignească-și ivirea măiastră
amăgitor de sfânt pe catapiteasmă.

Revista „Contemporanul“ Ianuarie 1925.

Și, uite, așa se scrie istoria literară prin pana d. Froim Ițic Aderca și se revoluționează poezia română de d. I. Iovanaki-Vinea!

AL. T. STAMATIAD

DESPRE DICKENS

Filozoful Taine a scris că atunci când vedea romanele romancierului englez Dickens așezate în șir într'o bibliotecă credea că aude un glas care zicea:

„lubiți și fiți buni; adevărata bucurie se află numai în emoțiunile inimii. Lăsați învățaților știința; trufia lăsați-o nobililor; luxul lăsați-l celor bogăți; fie-vă milă de nenorocirile umile; ființa cea mai mică și mai disprețuită poate valora singură cât mii de ființe puternice și măndre. Nu răniți sufletele delicate, care se pot găsi în toate condițiunile sociale, sub toate vestmintele, la toate vârstele. Credeți că umanitatea, mila, iertarea, sunt lucrurile cele mai frumoase ce să află în om; credeți că intimitatea, pornirile, dragostea, lacrimile, sunt lucrurile cele mai dulci de pe lume. Nu e nimic să trăiești; e puțin să fii învățat, puternic, ilustru; nu e destul să fii folositor; numai acela a trăit și e om, care a plâns când și-a adus aminte că a primit vre-o binefacere or că a făcut vre un bine.“

ISVORUL

Trei călătorii se întâlnesc într'o dimineață lângă un izvor. Unul era muncitor, altul un bătrân și al treilea un copilandru care căuta o oaie rătăcită.

De-asupra izvorului, pe o piatră, se aflau scrise aceste cuvinte: *Fii ca mine.*

După ce băură deși potoliră setea, cei trei călători căutară să priceapă înțelesul cuvintelor de pe piatră. Muncitorul zise: Izvorul își plimbă apă print'r'un ținut întins, și-o amestecă cu pâraie, cu râuri și ajunge fluviu mare. Scrisul de pe piatră va să zică dar, că trebuie să muncim neîncetat spre a ne îmbogăți. Bătrânul zise: Eu cred că e altceva. Izvorul alină fără plată setea celor cari beau din el. Pilda lui ne învață să fim folositori aproapelui nostru. Copilandrul ascultă în tăcere. Ceilalți îl întreabă și pe el ce crede de scrisul de pe piatră. El răspunde limpede: Apa izvorului nu e bună de nimic dacă nu e curată. Cum se murdărește, și omul și chiar dobitoacele simt dezgust de ea și nu o beau. Ca să fim stimați trebuie să fim curați.

Știri și însemnări literare

Pentru „generația nouă” transcriem din Mișcarea Literară din 21 Martie, următoarele rânduri ale poetului și colaboratorului nostru *D. Nanu*:

Dar în afară de năzuințele naționale mai depărtate, tinerețea generației noastre a fost calmă, și cu spiritul recunoașterii adevăratei autorități consolidate și justificate de timp.

Apariția figurei încadrate de păr argintiu a unui Ion Brătianu, Cogălniceanu, Maiorescu, umplea atmosfera parlamentelor de o liniște quasi-religioasă. De aci respectul ce-l păstram „pontifilor” iubiți, căci pe atunci, grație atitudinii noastre, existau cu adevărat pontifi iubiți, și profesorii universitari nu erau amenințați cu *suprimarea!* Asasinatul? Cât cerul de pământ, cât ura de iubire, era departe de noi! Tot ce ne înconjură, era opera biruinții acestor pontifi iubiți, cari înstauraseră începutul unei Români civilizate. Noi încă din copilărie, mai apucaserăm, ici colo, ca niște epave ale unui trecut trist, învins și scufundat de acești Feți-Frumoși, viziunea siluetei câtorva iglicuri și giubele anacronice. Dar nici pe această nu-i uram. Și ei pluteau în poezia lor, fixată de Gârleanu.

O fi plăcut sentimentul de răsvrătire al unui Spartacus, rupându-și lanțurile robiei exterioare, (chiar dacă n'a scăpat de cea lăuntrică), dar și sentimentul unui fiu care aderă în mod liber la primirea, ca un sacru patrimoniu, a experienței și înțelepciunii înaintașilor, ca s'o ducă mai departe, nu este o voluptate spirituală de disprețuit.

Cei de azi sunt mai revoluționari, noi eram mai conservatori-evolutivi.

Principiul de la care porneam noi în orice luptă, fie literară, politică sau chiar religioasă, era să te întrebi cu mult înainte de a intra în focul polemicii: sunt eu un răzvrătit „*franc-tireur*”, al unei bande neregulate, sau sunt patrula înaintată a unei armate formidabile organizate în spatele mea? Gândurile, actele mele, sunt ele exclusiv din capul meu numai, sau își trag și își bizu valoarea pe cooperarea anterioară armonică a tuturor inteligențelor liberatoare, în mersul progresiv al adevărului? Și până nu ne acordam, nu ne armonizam sincer cu ritmul acestuia, nu făceam un pas înainte. Tot ce aveam mai bun în noi, n'aveam să-l cheltuim risipit, fără scop, ci să-l cooperăm. Aveam adâncă necesitate să ne simțim tinerețea ca niște muguri în ramurile cele mai de sus ale vastului copac bătrân, dar pururi verde și viguros, *al patriei și umanității*. Numai în sentimentul de înrudire cu tulpina, îndrăsnim să ne deschidem floarea gândurilor.

De la 10 Mai până la 31 Mai e deschisă, în Palatul Cultural din Arad, expoziția de pictură și de vase, pictate cu motive românești, a Letiției Al. Stamatiad.

În zilele de 28, și 29 Iunie liceul „*Andrei Șaguna*” din Brașov își va serba jubileul de 75 ani.

Direcțiunea liceului a hotărât să dea importanța cuvenită acestui mare eveniment. Astfel va aranja o expoziție de lucrări literare și artistice ale foștilor elevi și profesori ai acestui liceu. Va da un festival numai cu concursul literar și artistic al foștilor elevi și va publica un Anuar-Almanach festiv cu lucrări literare și științifice de-ale foștilor elevi.

Printre foștii elevi ai liceului Șaguna amintim pe: Sextil Pușcariu, G. Bogdan-Duică, Oct. Goga, I. Lupuș, Zaharia Bărsan, I. U. Soricu, A. Cotruș, Lucian Blaga etc.

Buletinul Societății Autorilor Dramatici Români, No. 1, 1925, cu următorul cuprins: Dările de seamă ale președintelui asupra activității comitetului în adunărilor generale din 25 Mai și 21 Decembrie 1924. — Rapoartele cenzorilor. — Sediul. — Modificarea legii teatrelor. — Bugetul pe anul 1925. — Moțiunea adunării generale din 21 Decembrie 1924. — Intemeierea: Actele constitutive.

— Membrii fondatori și membrii noi. — Membrii de onoare și membrii donatori. — Comitetul. — Ecouri. — Comunicări.

Ce pregătesc autorii noștri dramatici:

Aslan F. C. a terminat comedia în trei acte: *Buburel*; lucrează la o piesă în trei acte: *Bietele noastre suflete*.

Arhip Ticu, a terminat comedia în trei acte: *Luminița*. Admisă la Teatrul Popular.

Brătescu-Voinesti, lucrează la o piesă în trei acte: *Cenușereasa*.

Floru Igena, lucrează la o dramă în trei acte: *La o curte domnească*.

Goga Octavian, prăgătește drama în trei acte: *Mășterul Manole*.

Froda Scarlat, în manuscris: *Minciuna*, piesă în patru acte; *Să fim severi*, comedie într'un act. În pregătire: *Cămașa fericitului*, piesă în trei acte; *Pentru o femeie*, un act.

Herz A. de, a terminat o piesă în trei acte și în versuri: *Un episod istoric*. Lucrează la comedia în trei acte: *Omul de zăpadă*.

Kiritzescu I., lucrează la libretul operetei originale: *Lampagiul de seară*.

Minulescu I., a cetit comitetului de lectură al Naționalului: *Manechinul sentimental*. Admisă.

Papadat Bengescu Hortensia, are admisă la Teatrul Național din București: „*Povârnișul*” piesă în trei acte.

Petrescu Camil, lucrează la: *Mioara*, piesă în patru tablouri și *Jocul ielelor*, în trei acte.

Petrescu Lucreția, a prezentat Teatrului Național din București: *Răsura*, comedie. Admisă.

Rebreanu L., pregătește: *Scara sfinților*, comedie în trei acte. *Sorbul Mihail*, a terminat de scris: *Glasul nevestei*, comedie într'un act.

Theodorian Caton, are în manuscris *Jucării sfărâmate*, comedie în trei acte.

Vasilescu Al. J. (Valjean). În manuscris: *Apostolii*, comedie în trei acte.

Expoziția pictorului *Teodor Dumbrăveanu*, a fost poate cea mai de seamă expoziție de pictură pe care-a adăpostit o, în timpul din urmă Palatul Cultural din Arad, în care stăruie încă stafiile unui negru trecut. Dumbrăveanu e un pictor de mari făgădueli. Această primă expoziție a lui, îi deschide fericit un drum, pe care i-l dorim de biruințe statornice.

La 16 Aprilie ziarul „*Cultura Poporului*” din Cluj, minunata foaie națională pentru cultura poporului, și-a serbat patru ani de activitate, apărând ca număr festiv în 12 pagini, și cu concursul a o mulțime de colaboratori. Lupta pe care o duce această foaie pentru luminarea țărânilor noastre merită încurajarea fiecărui român.

„*Cultura Poporului*” a fost înființată de Generalul N. Petala și este condusă de Const. Cehan-Racoviță, unul din cei mai străluciți publiciști pe care-i avem astăzi.

Numărul 8 din 30 Aprilie al revistei *Cosinzeana* e închinat poetului și artistului dramatic Zaharia Bărsan, întemeietorul teatrului românesc din Ardeal și Banat.

Renumitul profesor de Istoria Artelor I. Shapley de la Universitatea din Provideuce (U. S. A.) face o recenzie amănunțită în revista „*The Art. Bulletin*” vorbind în termeni foarte elogiosi despre lucrările științifice ale d-lui *Coriolan Petran*, profesor la Universitatea din Cluj.

Ziarul arădan „Erdélyi Hírlap” a publicat, în numărul din 18 April, o poezie a colaboratorului nostru A. Cotruș, în frumoasă traducere a poetului Fekete Tivadar.

D. I. D. Pascu a publicat în numărul de Paști al ziarului maghiar „Temesvári Hírlap”, poezia „Amorul unei marmore” de Mihail Eminescu.

În același număr d. Bodo Pal publică, într-o aleasă traducere novela „Triumful talentului” de I. L. Caragiale.

În numărul de Paști al ziarului „Temesvarer Zeitung” d. Grigore Ion publică într-o frumoasă traducere nuvela „Făclia de Paști” de Caragiale. D. Grigore Ion a mai publicat în coloanele ziarului „Temesvarer Zeitung” traduceri izbutite din marii autori români.

Interesul scriitorilor și intelectualilor maghiari pentru viața și opera lui Andrei Ady, mort în 1918, a crescut într'un adevărat cult. Decurând a apărut la Budapesta, în editura Amicus o elegantă „Carte Ady” (Ady Könyv), în care se publică interesante scrisori necunoscute de-ale marelui poet și noi date și studii despre tragica lui viață.

La această carte colaborează cei mai de samă scriitori maghiari.

Despre Coșbuc, Vlahuță, Macedonski, Anghel și St. O. Iosif n'a apărut, după moartea lor, nici o carte care să-l oprească pe cititor... Parcă ar fi murit de mii de ani și parcă n'ar fi scris în limba noastră!

Dr. Sig. Mezey, cunoscutul muzicograf maghiar, a publicat de curând o excelentă „Istorie a Muzicii”. Cartea aceasta a fost primită cu neprecupețite elogii de presa maghiară.

La Roma s'u constituit, zilele trecute, *Uniunea intelectuală italiană*. Scopul Uniunii e acela de-a stabili și intensifica durabile schimburi intelectuale cu alte țări și a contribui astfel, printr'o cunoaștere reciprocă, la apropierea între popoare.

De Pirandello nu se găsește în biblioteca Națională din Viena nici una din lucrările sale lirice, epice și dramatice cari i-au făcut cunoscut numele în ultimii ani, se găsește, în schimb, o altă lucrare care apare, desigur, ca o raritate în domeniul cărții. Este lucrarea de doctorat a lui Pirandello, pe care tânărul student a scris-o în limba germană la Universitatea din Bonn. Lucrarea lui Pirandello este intitulată „Aspectul și fazele dialectului italian din Girgenti” și este foarte interesantă mai ales din punct de vedere biografic.

Pirandello arată în mica prefață în limba latină care precedează lucrarea că s'a născut în 1867 în localitatea Girgenti din Sicilia, ca fiu al contelui Ștefan Pirandello și al soției sale Katharina, a absolvit liceul din Palermo, s'a înscris apoi la Universitatea de acolo, iar după aceea a frecventat timp de doi ani Universitatea din Roma spre a-și lua la terminarea studiilor, doctoratul la Bonn.

Universitatea din Bonn era pe-atunci, ca și acum, școala înaltă a filologiei romanice, care atrăgea studenții din toate colțurile lumii.

Pirandello spune că de oarece era originar din provincia Girgenti și cunoștea la perfecție dialectul de acolo, faptul acesta l'a ajutat foarte mult la scrierea lucrării.

Lucrarea aceasta în limba germană, a lui Pirandello, nu este interesantă numai ca o curiozitate, ci și în legătură cu opera sa căci primele drame ale marelui scriitor au fost scrise în dialectul său matern.

Revista maghiară din Arad „Periszkop” No. 2 se prezintă mai bine decât No. 1, cu următorul sumar: Versuri și proză de: Móric Miklós, Földes, Szélpál, Fábry, Sebessi, Guillaume Apollinaire, Németh Antal, Mihályi, Karl Kimmel, Paul Neubauer, F. O. Kruyt,

Solomko; și cu reproduceri din pictorii și sculptorii: Uitz, Foltyn, Modigliani, Gauguin, Jaekel, Ferenczy Béni, Archipenko, Bortnyik, Moholy Nagy, Vera Idelson, Campendonck, Henry Rousseau, Márfi, Szobotka, Kmetty, Pál István, Lengyel László (arhitect), Elisabet Bergner, Constantinova, etc. Prețul exemplarului 60 lei.

Apreciatul pictor arădan Balla Bela a repurtat și la ultima-i expoziție — care a avut loc în luna Aprilie în sala festivă a Școlii Medii din strada I. C. Brătianu — o strălucită biruință. Dl Balla Bela a fost și rămâne, printre pictorii arădani, cel mai reprezentativ peisagist. Pânzele d-sale sunt o încântare pentru ochii, prin strălucirea și armonia culturilor.

Corneliu Moldovanu: Poezii. — 172 pagini, prețul 60 lei. Edit. Cultura Națională.

Ion Pillat: Satul meu, poezii cu gravuri de I. Teodorescu. Sion. 112 pagini, prețul 20 lei. Edit. Fundația Principele Carol.

I. Peltz: Fantome vopsite, schițe și nuvele. — 220 pagini prețul 40 lei. București. — Ancora.

I. Agârbiceanu: Visurile, povestiri. — 124 pagini, prețul 10 lei. Biblioteca Semănătorul, Arad.

Volbură Poiană: Cosașii, poezii. 1925, tipografia Libertatea, Orăștie. Prețul 30 lei.

Iulia Maior: Bolșevicii și biserica Blaj, 1925. Prețul 5 lei

Emil A. Chiffa: Din Templul Meu, poezii. Tipografia Națională, Bistrița.

Dimitrie Dimiu: Nirvana, poem în 12 cânturi. București, 1925. Prețul 40 lei

Orice volum trimis redacției va fi anunțat la bibliografie

Pentru studenți abonamentul la revista noastră e 75 lei.

Salonul Literar apare în 8 sau 16 pagini după împrejurări. Abonamentul rămâne același.

Tot ce privește redacția și administrația revistei se va trimite d. Al. T. Stamatiad, strada Ioan Calvin, No. 4, Arad.

Cine primește două numere din revistă se consideră abonat.

Direcției
 Palatul Cultural
 Str. General Drăgălin
 Arad